

Täysistunto

Torstai 5.2.2026 klo 16.00—19.44

9. Hallituksen esitys eduskunnalle eurooppalaista sähköisten todisteiden esittämismääräystä ja säilyttämismääräystä koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 175/2025 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, hallintovaliokunnan ja liikenne- ja viestintävaliokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Ministeri Meri, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.35 Oikeusministeri Leena Meri (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Nyt on käsiteltävänä hallituksen esitys eduskunnalle eurooppalaista sähköisten todisteiden esittämismääräystä ja säilyttämismääräystä koskevaksi lainsäädännöksi. Kyse on velvoitteiden toimeenpanosta eli EU:n yhteisistä pelisäännöistä sähköisten todisteiden hankkimiseksi rajat ylittävästi. Esityksessä ehdotetaan säädettävän asiaan liittyvän asetuksen täydentävästä kansallisesta sääntelystä. Lisäksi ehdotetaan kansallisesti täytäntöön pantavaksi asiaan liittyvä direktiivi. Edelleen tehdään näihin liittyvät tarpeelliset muutokset sakkotäytäntöönpanolakiin.

Suoraan sovellettavan EU:n asetuksen tavoitteena on tehostaa sähköisten todisteiden rajat ylittävää hankkimista. Asetuksella luodaan perinteisestä rikosoikeusapuyhteistyöstä poikkeava suora yhteistyömalli viranomaisten ja toisessa jäsenvaltiossa sijaitsevan yksityisen palveluntarjoajan kesken. Asetuksessa säännellään, miten ja millä edellytyksillä jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen voi velvoittaa Euroopan unionin alueella palveluita tarjoavan palveluntarjoajan toimittamaan tai säilyttämään tämän hallussa olevan sähköisessä muodossa olevan tiedon käytettäväksi todistusaineistona käynnissä olevassa rikosoikeudellisessa menettelyssä. Kyse voi olla esimerkiksi sähköpostitietojen hankkimisesta muualla kuin Suomessa toimivalta palveluntarjoajalta.

Direktiivin sääntely puolestaan tukee muun ohella asetuksen mukaista sähköisten todisteiden hankkimista asettamalla soveltamisalaan kuuluville palveluntarjoajille velvollisuuden nimetä toimipaikka tai laillinen edustaja, joka vastaanottaisi toisen jäsenvaltion viranomaisen antamia sähköisten todisteiden keräämistä rikosoikeudellisissa menettelyissä koskevia esittamis- tai säilyttämismääräyksiä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 2/2026 vp

Esitykseen sisältyvällä 1. lakiehdotuksella annettaisiin asetusta täydentävät säännökset Suomesta muiden jäsenvaltioiden palveluntarjoajille lähtevien sekä Suomeen tulevien määräysten käsittelylle. Esityksen mukaan eurooppalaisen esittämismääräyksen ja eurooppalaisen säilyttämismääräyksen antamiseksi toimivaltaisia viranomaisia Suomessa olisivat pääsääntöisesti esitutkintaviranomaiset. Syyttäjä tai tuomioistuimien vahvistaisi määräykset. Vahvistamismenettely on asetuksesta seuraava velvollisuus.

Suomeen tulevien määräysten täytäntöönpanomenettelyssä toimivaltainen viranomainen olisi pääsääntöisesti poliisi, mutta myös oikeusviranomaisten läsnäolo menettelyssä olisi tarvittavilta osin varmistettu. Asetuksen mukaisten seuraamusten määräämisen osalta toimivaltainen viranomainen olisi Poliisihallitukseen perustettava seuraamuskollegio. Oikeushenkilölle määrättävä seuraamusmaksu olisi vähintään 1 000 euroa ja enintään kaksi prosenttia palveluntarjoajan edellisen tilikauden maailmanlaajuisesta vuotuisesta kokonaisliikevaihdosta. Luonnolliselle henkilölle määrättävä seuraamusmaksu olisi vähintään 500 ja enintään 10 000 euroa.

Direktiivin täytäntöönpanoa koskevalla lakiehdotuksella säädettäisiin palveluntarjoajille kuuluvista velvoitteista ja vastuista sekä siitä, että Suomessa direktiivin mukaisena keskusviranomaisena toimisi Liikenne- ja viestintävirasto Traficom. Keskusviranomainen muun muassa varmistaisi, että direktiiviä sovelletaan johdonmukaisella ja oikeasuhtaisella tavalla, tekisi EU-tasolla muiden vastaavien keskusviranomaisten ja komission kanssa yhteistyötä sekä vastaisi direktiivin mukaisen seuraamusmaksun määräämisestä. Palveluntarjoajalle määrättävä seuraamusmaksu olisi vähintään 1 000 euroa ja enintään 100 000 euroa.

Sakon täytäntöönpanoa koskevaan lakiin lisätään mainitut seuraamusmaksut.

Sääntelykokonaisuuden mukainen sähköisten todisteiden rajat ylittävä hankkimismekanismi on tärkeä toimivaltaisten viranomaisten rikostutkintakeino. Sääntely myös nopeuttaa merkittävästi sähköisten todisteiden hankkimista, mikä tehostaa tietysti rikostutkintaa, kun ajattelemme myös rajat ylittävää järjestäytynyttä rikollisuutta. Nopea ja toimiva rajat ylittävä yhteistyö on keskeisessä asemassa rikosvastuun toteuttamisen kannalta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia esittelystä. — Sitten puhujalistaan. Edustaja Hänninen.

18.40 Juha Hänninen kok: Arvoisa puhemies! Elämme ajassa, jossa rikollisuus ei enää pysähdy rajalle eikä rajoitu fyysiseen ympäristöömme. Vakavat rikokset suunnitellaan, toteutetaan ja peitetään yhä useammin digitaalisessa ympäristössä. Todisteet eivät ole mapissa hyllillä vaan pilvipalveluissa, viestisovelluksissa ja ulkomaisten palveluntarjoajien järjestelmissä.

Tässä esityksessä ei säädetä uudesta rikosnimikkeestä tai laajenneta viranomaisten valtuuksia summittaisesti. Nyt rakennamme selkeän oikeudellisen sääntelyn ja EU:n tasolla yhdenmukaistetun järjestelmän sähköisten todisteiden hankkimiseksi rikosoikeudellisissa menettelyissä.

Arvoisa puhemies! Tämä on ennen kaikkea turvallisuuskysymys. Terrorismin torjunta, lapsiin kohdistuvien rikosten selvittäminen, järjestäytynyt rikollisuus, kyberrikollisuus ja vakava talousrikollisuus ovat ilmiöitä, joissa keskeinen näyttö on nykyisin digitaalisessa muodossa. Ilman mahdollisuutta saada näitä tietoja ajoissa rikokset jäävät selvittämättä ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 2/2026 vp

rikoksen uhrit vaille oikeutta. Siksi meillä ei ole varaa ylimääräiseen byrokratiaan, vaan hallinnon on oltava selkeä.

Tässä esityksessä suomalaisille viranomaisille annetaan mahdollisuus käyttää eurooppalaisia esittämismääräyksiä ja säilyttämismääräyksiä tilanteissa, joissa rikoksen selvittämiseksi tarvittavat tiedot ovat toisen jäsenvaltion alueella toimivan palveluntarjoajan hallussa. Uudistus on tärkeä, jotta globaaleihin rikosketjuihin ja kansainvälisiin jengeihin voidaan puuttua tehokkaasti. On tärkeää korostaa, että kyse ei ole yksilön oikeusturvan sivuuttamisesta. Menettelyn on perustuttava lakiin, toimivaltaisiin viranomaisiin, rajattuihin edellytyksiin ja EU-tasolla sovittuihin suojamekanismeihin. Mitä vakavammasta ja arkaluontoisemmasta tiedosta on kyse, sitä tiukempia on oltava myös vaatimusten. Näin yhdistetään kaksi oikeusvaltion ydintehtävää: tehokas rikostorjunta ja kansalaisten perusoikeuksien turvaaminen.

Arvoisa puhemies! Turvallisuus ei tänä päivänä ole vain rajavalvontaa tai poliisin läsnäoloa kaduilla. Se on myös sitä, että yhteiskunnalla on kyky toimia digitaalisessa ympäristössä, jossa rikollisuus liikkuu sekunneissa maasta toiseen. Tällä esityksellä vahvistetaan juuri tätä toimivuutta. Se tekee selväksi, että rikollinen ei voi piiloutua datakeskuksen, pilvipalvelun tai valtion rajan taakse. Samalla esitys on osa laajempaa kokonaisuutta, jossa Suomi vahvistaa sisäistä turvallisuuttaan ja oikeusvaltiota digitaalisessa ajassa. Haluamme turvata uhrien oikeuksia, parantaa rikosten selvittämistä ja luoda ennakoitavat pelisäännöt yrityksille. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Ovaska.

18.45 Jouni Ovaska kesk: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tällä esityksellä on erittäin tärkeä ja hyvä tavoite. Suomi ymmärrettävästi on jossakin kohtaa ollut vastahankaan tätä esitystä ja äänestänyt EU:ssa sitä vastaan, koska on katsottu, että ehkä laajat valtuudet tulevat siinä, mutta niin kuin tiedetään, tämä on EU-asetus, ja se tulee meillä sellaisenaan nyt sitten voimaan, vaikka Suomi sitä on vastustanut. Näen, että tavoite on tärkeä.

Kysyisin ministeriltä näistä palveluntarjoajista.

Kun me nyt tiedämme, että on viestintäkanavat, WhatsAppit ja Signalit ja muut, ja sitten on erilaisia chat-palveluita ja online-pelipaikkoja ja tällaisia, mistä viestintää käydään, niin ne ovat aivan varmasti ja selvästi tässä palveluntarjoajamääritelmässä mukana, mutta onko tässä sitten esimerkiksi joitakin yrityksiä, joilla on omia viestintäkanavia ja suljettuja yhteydenpitoja: kuuluvatko ne näiden palveluntarjoajien piiriin?

Ja nyt kun ministeri on läsnä, niin toivoisin vielä tästä, ministeri: Kun tässä puhutaan näistä palveluntarjoajista ja pilvissä liikkuvista tiedoista, niin tuli vain vielä mieleen tämä vaalidata. Mitä sille nyt kuuluu? Mites se pidetään suomalaisissa käsissä, ettei se lähde tuonne amerikkalaisiin pilvipalveluihin?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Heinonen.

18.46 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Hyvä oikeusministeri Meri, kiitos tästä esityksestä. — Tässä liikennevaliokunnan puheenjohtaja Ovaska itse asiassa nosti tämän palveluntarjoajakysymyksen esille, jota myös itse olisin kysynyt. Saamme siihen varmasti oikeusministeriltä vastauksen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 2/2026 vp

Ovaska kävi myös läpi tätä EU:sta tullutta lainsäädäntökokonaisuutta. Toki samaan aikaan on hyvä aina pohtia myös sitä, että me olemme koko ajan avoimemmassa ympäristössä Euroopassa. Meillä on Schengen-alueen vapaata liikkuvuutta, ja myös rikollisuus on yhä useammin tietyllä tavalla rajat ylittävää.

Tässä edellä edustaja Hänninen puhui terrorismirikoksista, talousrikollisuudesta, jengirikollisuudesta. Tietysti yksi iso tällainen on myös grooming, lasten seksuaalinen houkuttelu, joka usein tapahtuu tämäntyyppisissä ympäristöissä, ja sitä saatetaan häivyttää myös eri maissa olevien palveluiden kautta.

Itse pidän sitä tavoitetta hyvänä, että meiltä löytyy riittävät keinot puuttua tämäntyyppiin rajat ylittävään rikollisuuteen, joka tapahtuu verkossa, sähköisessä ympäristössä. Tämä sähköisten todisteiden käyttö varmasti isossa kuvassa on ihan perusteltua, mutta mielelläni kuulen vielä ministeriltä näihin edellä tulleisiin kysymyksiin kommentit.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

18.48 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Edustajat Heinonen ja Ovaska tässä hyvin avasivat tätä näkökulmaa nimenomaan näiden yli rajan menevien tietojen osalta, esimerkiksi nämä meidän vaalijutut ja sen, kuinka asiat aika monellakin viranomaisella alkavat jo olla pilvipalveluissa eivätkä ole ollenkaan täällä Suomessa. Tämä on yksi osa tätä meidän turvallisuusympäristöä, että kun on nämä rajat ylittävät toiminnot ja rikollisuus, joka leviää koko ajan verkkoympäristössä muutenkin, niin kuinka suojassa ja turvassa nämä meidän viranomaistoiminnot ovat. Siihen toivoisi ministeriltä vastausta, mitä toimenpiteitä tässä on tarkoitus tehdä, että me pystyttäisiin luottamaan siihen, miten nämä meidän viranomaistoiminnot tehdään tuolla yli rajojen ja myös semmoisisissa ympäristöissä, jotka eivät ole meidän omissa käsissämme. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten ministeriltä vastauksia, olkaa hyvä.

18.49 Oikeusministeri Leena Meri: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tuossa hallituksen esityksen sivuilla 10, 11 ja niillä main on tosi pitkä luettelo siitä, keitä nämä palveluntarjoajat ovat, eliikkä voi olla internet-, puhelu-, pikaviestintä- tai sähköpostipalvelut ja niin edelleen, mutta tuo yritysten sisäinen keskustelu ei ole kaikille tarjottavaa palvelua, joten se ei kuulu tämän alaan.

Sitten kysyttiin ylipäättään pilvipalveluista. No, en tiedä kaikista viranomaisten pilvipalveluista. On ollut puhetta Kelan pilvipalveluista. Niihin en lähde kommentoimaan — eivät ole oikeusministeriön hallinnonalalla — etten puhu väärin.

Tästä vaalidatastahan oli julkisuudessa keskustelua, ja virkamies ja Oikeusrekisterikeskus ja sitten tietyt tietotekniikka-analytytöt kävivät läpi sen, ja oli ajateltu tätä siirtymää, toki kotimaisella varajärjestelmällä. Mutta nyt on tapahtunut viime kevään jälkeen aika paljonkin asioita, muun muassa yhdysvaltalaisessa lainsäädännössä ja muutenkin, ja on ajateltu, että oikeusministeriön virkamiehet käyvät tätä vielä uudelleen läpi näiden tietoturva-asiantuntijoiden kanssa, Oikeusrekisterikeskuksen kanssa. Varmasti järjestetään palaveri uudestaan, niin kuin oli järjestetty tuossa loppusyksystä, kaikkien puolueiden ja puoluesihteereiden kanssa. Tämä on sellainen asia, että tämä ei ole mikään ministerin päätös eikä hallituksen päätös. Tämä on meidän yhteinen asia, että meidän vaalit ovat turvalliset,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 2/2026 vp

ihmiset kokevat, että ne ovat turvalliset, ja katsotaan sitä ratkaisua. Minusta on äärimmäisen tärkeää, että tämä on avointa keskustelua. Minulla ei ole sitä tietoturvaosaamista. Luotan ja olen luottanut tietoturva-asiantuntijoihin. Nyt katsotaan sitten puolueidenkin kanssa vielä yhdessä. Toki siinä on sitten taloudellisia asioita, mutta eiköhän me ne jotenkin pystyttyä järjestämään, jos näin on. Tärkeintä on se, että luottamus vaaleihin säilyy, ja teemme yhdessä kaikkien puolueiden kanssa ratkaisun, koska vaalit ovat sellainen asia, että se ei ole sitten mielestäni enää oikeusvaltio eikä demokratia, jos vaalikeskustelut käydään äänestämisestä tai vaaleista. Sitten olemme jo aika hukassa. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, hallintovaliokunnan ja liikenne- ja viestintävaliokunnan on annettava lausunto.